

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гістології, цитології, ембріології та патологічної морфології з курсом судової
медицини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ

МЕДИЧНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я »

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання Обов'язкова дисципліна	
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин –90 Змістових розділів – 8	Галузь знань 22«Охорона здоров'я» Спеціальність 222 «Медицина» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Рік підготовки	1
		Семестр	2
		Лекції	12 годин
		Практичні	28 годин
		Самостійна робота	50 годин
		Лабораторні	0 годин
		у т.ч. індивідуальні завдання:	
		Форма підсумкового контролю	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета: Метою викладання навчальної дисципліни «Медичне та міжнародне гуманітарне право» є фахова підготовка здобувачів, які навчаються за спеціальністю «Медицина», з метою формування і розвитку їхньої компетенції у галузі медичного та міжнародного гуманітарного права, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних медико-правових знань, формування знань щодо поняття та правової основи міжнародного гуманітарного права, набуття практичних навичок у сфері охорони здоров'я, оволодіння достатнім рівнем правової культури та правової свідомості суб'єктів медичних правовідносин і дотримання прав людини в сфері охорони здоров'я.

Завдання:

- ознайомити із джерелами медичного права та тенденціями нормо утворення у сфері охорони здоров'я, а також із правовими зобов'язаннями України в сфері міжнародного гуманітарного права;
- надати знання щодо орієнтування в різних галузях права, законодавства та нормативних актах, що регулюють надання медичної допомоги і правовідносини у сфері охорони здоров'я та про основні концепції міжнародного гуманітарного права;
- ознайомити з поняттям та видами **дефектів надання медичної допомоги, їх правову кваліфікацію;**
- навчити розрізняти види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері охорони здоров'я та основними нормами про притягнення до відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права;
- надати знання щодо механізмів здійснення прав та обов'язків суб'єктів медичних правовідносин та прав і свобод в сфері міжнародного гуманітарного права;

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- Інтегральних (ІК):

Здатність розв'язувати типові та складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини та міжнародного гуманітарного права. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальних (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології

ЗК12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав и свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальних (СК)

СК21. Здатність зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються

СК24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН28. Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- чинне законодавство України про охорону здоров'я та основні джерела міжнародного гуманітарного права;
- понятійний апарат медичного права та міжнародного гуманітарного права;
- права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин;
- види й підстави юридичної відповідальності у сфері охорони здоров'я.

Вміти:

- самостійно працювати із законодавством України у сфері охорони здоров'я та нормативно-правовими актами міжнародного гуманітарного права;
- використовувати нормативно- правові акти, нормативні документи, що відносяться до професійної діяльності.
- передбачати причини несприятливих наслідків у медичній практиці.

Оволодіти навичками:

- практичного застосування набутих знань у процесі реалізації медичних правовідносин;
- роботи з текстами основних нормативних актів, зокрема Конституції України, Цивільного кодексу України, Кодексу законів про працю України, Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Поняття галузі міжнародного гуманітарного права

Тема 1. Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права

Зародження і розвиток міжнародного гуманітарного права (МГП). Поняття МГП. Предмет регулювання МГП. Комплекс норм про захист жертв війни, що складають «Право Женеви».

Комплекс норм про обмеження засобів і методів ведення війни, що складають «Право Гааги». Зближення норм «Право Женеви» і «Право Гааги» та формування «змішаного права». Норми МГП. Основні принципи МГП. Принципи Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Поняття і система джерел МГП. Міжнародні договори і звичаї як основні джерела МГП. Значення загальних принципів права. Роль судових рішень доктрини та актів міжнародних організацій як джерел МГП. Місце МГП у системі міжнародного права. Співвідношення МГП з іншими галузями міжнародного права: правом міжнародної безпеки, міжнародним правом прав людини, міжнародним кримінальним правом тощо.

Змістовий модуль 2.

Права та свободи людини.

Тема 2. Основні права та свободи людини. Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту.

Співвідношення МГП з і міжнародного права прав людини. «Інтеграційна», «розмежувальна» і «взаємодоповнююча» концепції. Співвідношення концепцій *Lex specialis* и *Lex generalis*. Захист прав людини в ситуації міжнародного збройного конфлікту. Екстериторіальна юрисдикція держав щодо зобов'язань у галузі захисту прав людини. Захист прав людини в ситуації неміжнародного збройного конфлікту. Дія прав людини під час надзвичайного і воєнного стану. Захист прав людини в інших ситуаціях насилля всередині держави. Захист прав людини в ситуації «глобальної війни з тероризмом». Права затриманих осіб у ході боротьби з тероризмом. Захист прав людини в ситуації «кібервійни».

Змістовий модуль 3.

Тема 3. Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту.

Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: виникнення, основоположні принципи, Статут, Конференція і роль у розвитку МГП. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ): історія створення, Статут, структура і функції. Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: Статут, структура і функції. Національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: порядок створення, типовий статут, функції. Емблема Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: історія створення, функції, Типовий закон про використання і захист емблем. Попередження зловживанням емблемами Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

Змістовий модуль 4.

Медичне право в системі права України

Тема 4. Історичні аспекти формування та розвитку медичного права. Теоретико-правова характеристика медичного права.

Історичний розвиток медичного права. Поняття медичного права. Предмет та методи медичного права. Принципи медичного права. Основні функції медичного права. Система медичного права. Поняття джерела права, їх види та класифікація. Правова норма медичного права. Законодавство України, його структура. Загальна характеристика нормативно-правових актів у сфері охорони здоров'я. Роль і значення практики Європейського суду з прав людини та Верховного Суду у сфері охорони здоров'я. Доказова медицина. Етичні норми в медицині.

Змістовий модуль 5

Загальна характеристика медичних правовідносин у сфері охорони здоров'я.

Тема 5. Медичні правовідносини. Лікарська таємниця. Добровільна інформована згода пацієнта.

Поняття медичних правовідносин. Склад медичних правовідносин: об'єкт, суб'єкт та зміст. Медична допомога: поняття та види. Правовий статус медичного працівника та пацієнта.

Поняття представництва. Представники пацієнтів. Обсяг прав та обов'язків представників пацієнтів. Малолітня, неповнолітня, обмежено недієздатна та недієздатна особи. Лікарська таємниця. Право пацієнта на інформацію та таємницю про стан здоров'я. Обов'язок надання медичної інформації. Відповідальність за незаконне розголошення лікарської таємниці. Випадки звільнення медичного працівника від обов'язку свідчити в якості свідка. Збереження лікарської таємниці після смерті пацієнта. Інформована згода пацієнта щодо надання медичної допомоги: перші згадки, значення, поняття. Випадки медичного втручання без згоди пацієнта чи його законних представників. Відмова від медичного втручання.

Змістовий модуль 6

Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я.

Тема 6. Види юридичної відповідальності. Дефекти надання медичної допомоги.

Поняття юридичної відповідальності. Цивільно-правова відповідальність у сфері охорони здоров'я. Відшкодування майнової та моральної шкоди. Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері охорони здоров'я. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері охорони здоров'я. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників. Дефекти надання медичної допомоги. Лікарська помилка. Нещасний випадок.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		Лекції	Практич ні заняття	СРЗ
Підрозділ 1. Міжнародне гуманітарне право				
Тема 1. Поняття галузі міжнародного гуманітарного права	10	2	4	4
Тема 2. Основні права та свободи людини.	14	2	4	8
Тема 3. Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту.	14	2	4	8
Підрозділ 2. Медичне право в системі права України				
Тема 4. Історичні аспекти формування та розвитку медичного права. Теоретико-правова характеристика медичного права.	16	2	4	10
Тема 5. Медичні правовідносини. Лікарська таємниця. Добровільна інформована згода пацієнта.	18	2	6	10
Тема 6. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Дефекти надання медичної допомоги. Лікарська помилка та нещасний випадок.	18	2	6	10
ЗАЛІК				
Всього: годин:	90	12	28	50

5. Теми лекційних /семінарських/ практичних/ лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Найменування теми лекції та її зміст	Лекційні заняття	
		Обсяг у годинах	
1.	Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права	2	
2.	Основні права та свободи людини. Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту	2	
3.	Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту	2	
4.	Історичні аспекти формування та розвитку медичного права. Теоретико-правова характеристика медичного права. Доказова медицина. Етичні норми в медицині.	2	
5.	Медичні правовідносини. Правовий статус медичного працівника та пацієнта. Представники пацієнтів, їх повноваження. Лікарська таємниця. Добровільна інформована згода пацієнта.	2	
6.	Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Дефекти надання медичної допомоги. Лікарська помилка. Нещасний випадок.	2	
	Разом:	12	

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Тема семінарського заняття	Кількість годин
1.	Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права	4
2.	Основні права та свободи людини. Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту	4
3.	Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту	4
4.	Теоретико-правова характеристика медичного права. Практика Європейського суду з прав людини та Верховного Суду у сфері охорони здоров'я.	2
5.	Законодавство України в сфері охорони здоров'я. Етичні норми в медицині.	2
6.	Медичні правовідносини: поняття, склад. Правовий статус медичного працівника та пацієнта. Представники пацієнтів, їх повноваження.	2

7.	Лікарська таємниця.	2
8.	Добровільна інформована згода пацієнта.	2
9.	Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я	4
10.	Дефекти надання медичної допомоги. Лікарська помилка. Нещасний випадок.	2
	Залік.	
	Разом:	28

5.3. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.4 Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми / види завдань	Кіл-ть годин
1.	Тема 1. Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права	4
2.	Тема 2. Основні права та свободи людини. Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту	8
3.	Тема 3. Гуманітарні організації, що надають допомогу під час збройного конфлікту	8
4.	Тема 4. Медична реформа в Україні	4
5.	Тема 5. Етичний кодекс лікаря України	2
6.	Тема 6 Система стандартів у сфері охорони здоров'я	2
7.	Тема 7. Система охорони здоров'я в Україні.	2
8.	Тема 8. Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я. Заклад охорони здоров'я України як суб'єкт господарювання.	2
9.	Тема 9. Договір про надання медичних послуг	2
10.	Тема 10. Охорона здоров'я матері та дитини	2
11.	Тема 11.Правове регулювання медичній допомоги в Україні	2
12.	Тема 12.Правове регулювання психіатричної допомоги.	2
13.	Тема 13. Основи трудового законодавства в галузі охорони здоров'я: трудовий договір, колективний договір, робочий час, час відпочинку, трудова дисципліна медичних працівників.	6
14.	Тема 14. Ятрогенна патологія: поняття, причини виникнення, класифікація.	4
	Разом	50

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми навчання: Дисципліна викладається у формі лекцій, семінарських занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання: Лекції: проблемні, оглядові, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій

Семінарські заняття: усне опитування (обговорення тем практичних занять, розповідь, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій)

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з самостійна робота з підручником, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Форма підсумкового контролю: залік.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

«5»	Виставляється здобувачу, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вмів успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань; рівень компетентності – високий (творчий);
«4»	Виставляється здобувачу, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності; рівень компетентності – достатній (конструктивно-варіативний)
«3»	Виставляється здобувачу, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під керівництвом науково-педагогічного працівника; рівень компетентності – середній (репродуктивний)
«2»	Виставляється здобувачу, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи; рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний)

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості. Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Бали з навчальної дисципліни для здобувачів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено у таблиці:

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння навчальної дисципліни. Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент» за відповідною формулою: Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40.

За рейтинговою шкалою ECTS оцінюються досягнення здобувачів з навчальної дисципліни, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

Шкала ЕКТС встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність), тобто його рейтинг. При конвертації з багатобальної шкали, як правило, межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Оцінка «А» за шкалою ЕКТС не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» - оцінці «добре» тощо. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Такі здобувачі після перескладання автоматично отримують бал «Е». Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з навчальної дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Методичні розробки практичних занять
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни
- Медичне право: підручник/ за заг. ред. д-ра юрид. наук проф. С.Б. Булеци; д-ра юрид. наук, доц. М.В. Менджул. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021.;
- Грушко М. В. Міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. Одеса. Видавничий дім «Гельветика». 2022. 136 с.
-

11.ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та особливості міжнародного гуманітарного права.
2. Місце міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права.
3. Взаємозв'язок міжнародного гуманітарного права і права прав людини.
4. Функції міжнародного гуманітарного права.
5. Виникнення і розвиток міжнародного гуманітарного права.
6. Зміст основних принципів міжнародного гуманітарного права.
7. Джерела міжнародного гуманітарного права.
8. Кодифікація міжнародного гуманітарного права у XX столітті.
9. Поняття та ознаки збройного конфлікту. Види збройних конфліктів.
10. Суб'єктна сфера дії норм міжнародного гуманітарного права.
11. Застосування міжнародного гуманітарного права в часі.
12. Правовий статус учасників збройних конфліктів.
13. Історія створення Міжнародного комітету Червоного Хреста.
14. Структура і завдання Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
15. Правові основи діяльності Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
16. Поняття, предмет та методи медичного права.
17. Система медичного права. Основні функції медичного права.
18. Поняття джерела медичного права та правової норми медичного права.
19. Структура законодавства України.
20. Значення практики Європейського суду з прав людини та Верховного Суду у сфері охорони здоров'я.
21. Етичний кодекс лікаря України.
22. Поняття, склад медичних правовідносин.
23. Правий статус медичного працівника.
24. Правовий статус пацієнта та його представників.
25. Лікарська таємниця.
26. Інформована згода пацієнта щодо надання медичної допомоги.
27. Випадки медичного втручання без згоди пацієнта чи його законних представників.
28. Відмова пацієнта від медичного втручання.
29. Цивільно-правова та дисциплінарна відповідальність у сфері охорони здоров'я.
30. Кримінальна та адміністративна відповідальність у сфері охорони здоров'я.
31. Дефекти надання медичної допомоги.
32. Лікарська помилка та нещасний випадок.

12.Рекомендована література

Основна література:

1. Грушко М. В. Міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. Одеса. Видавничий дім «Гельветика». 2022. 136 с.
2. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник. Друге видання / О. Войтенко, М. Єлігулашвілі, О. Козорог, Т. Короткий, В. Потапова, О. Стокоз, Н. Хендель ; за заг. ред. радника президента Товариства Червоного Хреста України з міжнародного гуманітарного права, к.ю.н. Т. Короткого. Київ, УГСПЛ. Одеса. Фенікс. 2021. 268 с.
3. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм. Т.Р. Короткий, Є.В. Лук'янченко. Одеса. Фенікс. 2017. 40 с.
4. Медичне право: підручник/ за заг. ред. д-ра юрид. наук проф. С.Б. Булеци; д-ра юрид. наук, доц. М.В. Менджул. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021.
5. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. МКЧХ. 2021. 398 с.

6. Етичний кодекс лікаря України, прийнятий 27.09.2009 Всеукраїнським з'їздом лікарських організацій та Х З'їздом Всеукраїнського лікарського товариства.

Додаткова література:

1. Завальнюк А.Х., Кривда Г.Ф., Юхимець І.О. Етично-правові аспекти лікарської діяльності в Україні / монографія. Одеса 2008.
2. Конституція України від 28.06.1996 р.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI.
6. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. № 2801-XII.
7. Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22.02.2000 № 1489-III.
8. Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023 р. № 3354-IX.
9. Сенаторова О. Права людини і збройні конфлікти: навч. посіб. / О. В. Сенаторова. Київ. ФОП Голембовська О.О. 2018. 208 с.
10. Гавриленко О. А., Сироїд Т. Л., Фоміна Л.О. Становлення передумов формування законів і звичаїв війни в стародавню епоху: класичні та сучасні підходи до вирішення проблеми // Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph. Ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 876 p. P. 164- 204.
11. Гороховська О. В. Кодекс Лібера та його значення для розвитку й кодифікації міжнародного гуманітарного права. Держава та регіони. Сер.: Право. 2014. № 2. С. 114-118.
12. Гутник В. Право на захист у Нюрнберзькому трибуналі // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2012. – №31. – С. 159-166.
13. Лисик В. Становлення і розвиток концепції «*ius contra bellum*» та захист прав людини під час збройних конфліктів//Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-ліття проф. В. М. Репецького) / М. М. Микієвич, М. В. Буроменський, В. В. Гутник [та ін.]; за ред. д.ю.н., проф. М. М. Микієвича. – Львів : ЛА «Піраміда», 2013. – с. 237-245.
14. Лисик В. Міжнародний Комітет Червоного Хреста – особливий суб'єкт міжнародного права // Вісн. Львів. нац. ун-ту. Серія “Міжнародні відносини”. – 2005. – № 15. – С. 242–247.
15. Правові позиції Європейського суду з прав людини у сфері охорони здоров'я /Л.Я. Сенюта. – Х.:Фактор, 2020.
16. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: дис. ... д-ра юрид. наук. Одеса, 2016.
17. Дешко Л. Про галузеву належність медичного права України// Право України. -2006. – № 1.
18. Скаун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. - К:Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009.
19. Терзі О.О. Практика прийняття етичних кодексів у сфері охорони здоров'я в Україні та в інших країнах//Приватне та публічне право № 4/2018.

13. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
2. Кокранівський центр доказової медицини www.cebm.net
3. Кокранівська бібліотека www.cochrane.org
4. Медична бібліотека України – [https:// library.meduniv.lviv.ua](https://library.meduniv.lviv.ua), [https:// elib.umsa.edu.ua](https://elib.umsa.edu.ua)
5. Національна медична бібліотека США – MEDLINE www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed

6. PubMed (пошук статей з судової медицини, токсикології, криміналістики) - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
7. Forensic Science International - <https://www.journals.elsevier.com/forensic-science-international>
Науковий журнал з сучасних досягнень судової медицини
8. Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
9. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
10. NIJ – National Institute of Justice (США) - <https://nij.ojp.gov> (ресурси з судової експертизи, ДНК-аналізу, травматології).
11. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. МКЧХ, 2021. 398 с. <http://ua.icrc.org/2021/05/31/ihl-comprehensive-intro/>
12. Збірник прецедентів, що стосуються МГП (онлайн-база даних) – <https://www.icrc.org/casebook/>
13. Збірник прецедентів, що стосуються МГП (у PDF-форматі та паперова версія) – <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/publication/p0739.htm>
14. Сайт Міжнародної Федерації товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – <http://www.ifrc.org>
15. Сайт Міжнародного кримінального суду – <http://www.icc.int>
16. База даних щодо національної імплементації МГП – <https://www.icrc.org/ihl-nat>
17. Онлайн-база даних міжнародних договорів, держав учасниць та коментарів – <http://www.icrc.org/ihl>
18. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» – <http://www.nau.ua>
19. Офіційний сайт ООН: www.un.org